

Min morfars rejsebog

AF ROBERT SVALGAARD, THISTED

I min bogreol står en lille uanselig bog, der sit udseende til trods har stor værdi for mig. Heri førte min morfar nemlig sin rejsedagbog, da han i årene 1881-83 var på valsen Europa rundt.

Morfar, snedkervend Frederik Laursen, var født i Sct. Ibsgade i Viborg den 23. august 1858. 23 år gammel drog han, som det dengang var almindeligt blandt unge håndværkssvende, på valsen. Alle grænser stod åbne for dygtige håndværkere, og arbejde kunne som regel fås overalt. Nogle blev derude, men hovedparten af håndværkere vendte hjem rige på oplevelser og erfaringer.

Morfars rejse begyndte i København for 99 år siden, idet han den 3. maj 1881 gik om bord i dampen til Lübeck for derfra at rejse videre til Hamburg. Her fik han arbejde hos en snedkermester, der var nordmand. Der var dog ikke store muligheder for at lære noget nyt hos denne mester, som tilmed var meget påholdende med hensyn til lønninger, så farten gik videre.

I BERLIN

Næste rejsemål var Berlin. Turen gik med tog, og ved ankomsten til herberget i denne by, var alt optaget, så morfar måtte selv på jagt efter et logi. Derefter gjaldt det om at finde noget at bestille. Første arbejdsplads blev hos brødrene Weinmann i Schillingsstrasse, hvor lønnen heller ikke var god.

Næste sted var hos hofsnedker G. Richt, hvor morfar blev, til han i oktober måned i 1881 drog videre mod Wien.

Opholdet i Berlin benyttedes til talrige besøg i teatre, på kunststillinger og museer. Panoptikon i Kaisergalleriet må have gjort et dybt indtryk på morfar. Her stod han over for historiens berømte personer kejsere, konger, statsmænd, digtere og skuespillere etc. Ved et stort bord var Berlinerkongressen forsamlet, og opmærksomheden var samlet om den talende Bismarck. Et meget uhyggeligt indslag i udstillingen var et værelse, der rummede tidligere tiders mordere.

De danske håndværkssvende var unge mennesker, så det har vel ikke drejet sig udelukkende om opera, teater og malerier. Der blev ind imellem tid til at deltage i det "pulveriserende" liv. Morfar fortæller således levende om et besøg i Berlins dansehal "Opheum".

Entreen var her 3 mark, men ved at købe en billet hos en cigarhandler overfor kom man ind for i alt 2 mark, og i dette beløb var endog inkluderet 3 genstande. Så var der jo noget at sidde og nippe til, medens man studerede den smukt udstyrede dansesal og betragtede pigerne, som beskrives som flotte og dejlige.

I Berlin mødte morfar en anden dansk snedkervend, Otto Larsen, og de besluttede at følges ad. Forinden delte de dog en bolle punch med 14 andre danskere hos en gæstgiver, der hed Frederik Nielsen. Den 16. oktober 1881 tog de på banegården afsked med en stor flok danske håndværkere, der var mødt op for at sige farvel til dem.

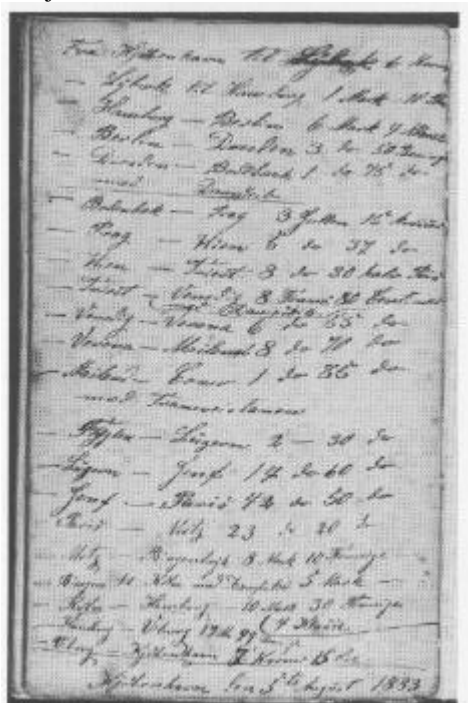
DRESDEN, PRAG OG WIEN

Dresden var første mål på den videre færd. Man ville ikke søge arbejde her, og i tre dage besøgte de to rejsefæller byens mange seværdigheder, men der blev dog også tid til at aflægge visit i tre af byens mange ølhaller.

Tørstige har de formentlig ikke været, da turen gik videre med dampskibet "König Johan" på Elben til Bodenbach, hvor de entrede toget til Prag. Alle herberger var optaget i Prag, så de vandrede ud i byen for at skaffe sig et sted at bo. Det lykkedes ikke at finde et logi, der passede til pengepungen, så de måtte tage ind på et hotel.

Målet var stadig Wien. Kun to dage senere rejste de videre med toget. Efter et ophold i Gmümd nåede de frem til Wien, hvor en landsmand havde lovet at skaffe dem logi, men det blev ved løfterne. Da boligproblemet var klaret, gjaldt det om at finde arbejde.

Morfars første arbejdssted blev hos to franskmænd, og her blev han i en måned. Så mente han, det kunne være nok, idet han ikke kunne eksistere for den løn, han fik. Så fulgte en arbejdsløshedsperiode på 8 dage og derefter nyt arbejde hos snedkermester Dübbel.

Fotokopi af Friedrich Lassens rejsedagbog, summer regnskaber over godt de 40 oplysninger om sødrettsindbringningerne.

TEATERBRANDEN

Opholdet i Wien blev rigt på oplevelser. Den mest dramatiske var den store teaterbrand torsdag den 8. december 1881. På Ringteatret - det nyeste af byens fem teatre - var forestillingen netop begyndt. Man opførte "Hoffmanns Eventyr" af Offenbach. Publikum var knap færdigt med at komme på plads.

I første scene "Studentergildet" antændte en spritlampe ved et uheld kulisserne, og i løbet af et øjeblik var scenen et flammehav, Jerntæppet blev i forvirringen ikke sænket, hvorfor ilden bredte sig til tilskuerspladserne.

Her var alt kaos. På de fire etager kæmpede publikum for at komme ud. De svageste blev trampet ihjel. Nogle forsøgte at redde sig ved spring ud fra vinduerne. Det var alles kamp mod alle for at komme ud.

Medens alt dette skete, sad Otto Larsen og morfar på en restauration, da en tjener kom ind og fortalte om branden. De ilede straks hen ad gaden, men måtte tilbage efter overtøjet og så igen af sted i løb til brandstedet.

Her blev de vidne til denne uhyggelige brandkatastrofe, der krævede 896 menneskeliv. Mellem de tusinder af tilskuere stod de to danske snedkere og fulgte brandmændenes forgæves kamp mod flammerne og deres anstrengelser for at redde de indespærrede. Dybt rystede gik de derfra.

JULEAFTEN - NYTÅRSAFTEN

Håndværksvendenes juleaften i foreningen "Goldene Kegel" Magdalenenstrasse var en stor oplevelse. Det blev en hyggelig aften med dansk julemad og danske julesalmer. Den aften gik tankerne hjem til familie, slægt og venner i Danmark. Efter festen vandrede en flok af deltagerne til julemesse i St. Stefanskirken.

Nytårsaften startede med stor middag på en restauration i selskab med tre andre danskere. Herfra tog man til den danske forening, og man sluttede i et forlystelsesetablisement med tre dansesale og otte orkestre. Der var liv og glade dage den nytårsnat.

Wieneropholdet bød videre på baller, teater- og museumsbesøg og udflugter, og det var mættet med indtryk fra den skønne by Wien, de to mand fortsatte turen videre mod Italien.

ITALIEN OG SVEJTS

Den 3. april 1882 tog de med toget til Triest og derfra videre med skib til Venedig. Derfra videre til Verona og Milano.

Hidtil havde de to mand brugt offentlige befordringsmidler, men nu startede man traveturen over Alperne gennem St. Gotthard-passet. Anden påskedag 1882 drog Otto Larsen og morfar til fods mod den svejtsiske grænse. Den 11. april gik turen fra Mendrisio de 6 ½ mil til Bellinzona. Derfra videre over Faida, Airolo til St. Gotthard, hvor der overnattedes i et herberg.

De tre sidste timer af turen foregik i høj sne, så de to vandringsmænd var både trætte og forkomne, da de ved 18-tiden nåede frem til et herberg i St. Gotthards-passet. Her fik de noget at spise, nemlig brød og ost, hvortil de drak vand. Inden de en time senere gik til køjs, blev der serveret varm brødsuppe for dem.

Havde det været koldt på traveturen, blev overnatningen på herberget det ikke mindre. De to mand frøs forfærdeligt i sengene, hvorfor de stod tidligt op. Efter et solidt morgenmåltid og en stor snaps begyndte de på nedstigningen fra passet. Turen foregik i sne til knæene, og det varede tre timer at nå ned i dalen. Herfra vandrede de til Amsteg og videre til Flüelen, hvor de gik om bord på en damper for at sejle på Vierwaldstettersøen til Luzern.

Pinsen fejredes i Geneve, hvor de sammen med en landsmand startede op i bjergene sent om aftenen for at se pinsesolen danse. Det var nogle trætte fyre, der vendte tilbage om morgenen efter den bjergtur.

Sammen med Otto Larsen og urmager Schwartz, der stammer fra Roskilde, var morfar en aften inviteret til selskab hos en derboende dansker. Ellers anvendte de to kammerater opholdet i Geneve til at studere byens seværdigheder.

I Geneve boede de to rejsefæller sammen på et lejet værelse. Morfar arbejdede på byens største

snedkerværksted, men efter tre måneders forløb rejste han alene videre mod byernes by Paris.

I PARIS - OG TUREN GÅR HJEMAD

Her fik han efter en uges forløb arbejde hos en tysk pianofabrikant. Hvad pariseropholdet i øvrigt bød på, får vi ikke at vide, for dagbogen slutter her, men vi kan gætte på, at den unge snedkersvend har set byens seværdigheder og måske lidt af byens berømte natteliv.

En regnskabsoversigt bag i dagbogen viser, at hjemrejsen til Danmark skete i 1883 med tog over Metz, Bingen, Köln, Hamburg til Viborg. Efter et besøg hos familien dér rejste han videre til København den 5. august 1883. Morfar var nu hjemme igen og fik arbejde, blev gift og fik børn. Min mor, Agnes Emilie Svalgaard, født Laursen, er født i København den 18. april 1889. For morfar betød Europaturen mange oplevelser og på det faglige område megen viden, der skulle komme ham til gode i det daglige arbejde.